

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 207/2022-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 9Co/374/2018 z 2. októbra 2019 a jeho postupu a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 8Cdo/91/2020 z 29. septembra 2021 a jeho postupu takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 8Cdo/91/2020 z 29. septembra 2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 8Cdo/91/2020 z 29. septembra 2021 **zrušuje a vec vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Ústavnú sťažnosť v časti proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 9Co/374/2018 z 2. októbra 2019 **odmieta**.
4. Vo zvyšnej časti sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ, ktorý je advokát, sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 16. decembra 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva

na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupmi a rozhodnutiami všeobecných súdov v civilnom spore, ktoré navrhuje zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

II.

2. Na základe zmluvy z 3. augusta 2006 mal sťažovateľ poskytnúť žalovanému pôžičku, ktorá bola zabezpečená zmluvou o prevode členských práv žalovaného v bytovom družstve. O týchto zmluvách bolo v konaní pred všeobecnými súdmi právoplatne k 7. marcu 2012 rozhodnuté, že sú neplatné. Sťažovateľ preto podal proti žalovanému 10. júla 2012 žalobu o zaplatenie 4 979,08 eur s príslušenstvom, keď tvrdil, že žalovaný sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil, keď mu podľa neplatnej zmluvy dal 3. augusta 2006 žalobou uplatnené peniaze.

3. Rozsudkom okresného súdu z 11. júla 2018 bola žaloba sťažovateľa na námietku premlčania žalovaného zamietnutá, a to z toho dôvodu, že nárok sťažovateľa je premlčaný na základe uplynutia dvoj a trojročnej premlčacej doby podľa § 107 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka, ktoré začali plynúť odovzdaním peňazí sťažovateľom žalovanému 3. augusta 2006. Sťažovateľ podal proti rozsudku okresného súdu odvolanie, v ktorom namietal, že až právoplatnosťou rozhodnutí 7. marca 2012 bolo určené, že zmluva o pôžičke a zmluva o prevode členských práv v bytovom družstve sú neplatné. Až následkom tohto určenia si so žalovaným boli povinní vrátiť to, čo podľa zmluvy nadobudli. Na jednej strane bol záväzok sťažovateľa vrátiť členský podiel v bytovom družstve žalovanému a na strane druhej bol záväzok žalovaného vrátiť sťažovateľovi podľa neplatnej zmluvy dané peniaze. Preto žalovaný nemohol podľa § 107 ods. 3 Občianskeho zákonníka vzniesť námietku premlčania.

4. Krajský súd ústavnou sťažnosťou napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu. K argumentácii sťažovateľa o tom, že žalovaný námietku premlčania vzhľadom na § 107 ods. 3 Občianskeho zákonníka vzniesť nemohol, uviedol, že ho možno aplikovať len na tie prípady, keď podľa zmluvy každý z jej účastníkov niečo dostal, a teda každý z nich to, čo dostal, je povinný vrátiť druhej strane. Podľa krajského súdu zmluva o pôžičke a zmluva o prevode členských práv, ktoré boli uzavreté 3. augusta 2006, sú samostatné právne úkony, a preto ich nemožno považovať za podmienené (synalagmatické) právne úkony. Krajský súd poukázal na to, že zmluva o pôžičke je absolútne neplatný právny úkon, bezdôvodné obohatenie vzniklo už jej uzavretím a prevzatím peňazí 3. augusta 2006, keď začala plynúť premlčacia doba. Podľa krajského súdu námietka premlčania nebola žalovaným uplatnená v rozpore s dobrými mravmi, pretože práve sťažovateľ konal v rozpore s dobrými mravmi, čo bolo potvrdené v predchádzajúcom súdnom konaní.

5. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, ktorého prípustnosť odvodil z § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Sťažovateľ formuloval ako právnu otázku posúdenie začiatku plynutia subjektívnej a objektívnej premlčacej doby pre vydanie bezdôvodného obohatenia v prípade, ak išlo o poskytnutie pôžičky na základe zmluvy o pôžičke, ktorej neplatnosť bola deklarovaná súdnym rozhodnutím. Sťažovateľ nastolil ďalej právnu otázku, či subjektívna a objektívna premlčacia doba začína plynúť už poskytnutím pôžičky alebo až právoplatnosťou rozsudku, ktorým bola deklarovaná neplatnosť zmluvy o pôžičke.

6. Najvyšší súd ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol z dôvodu, že argumentácia sťažovateľa týkajúca sa prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP je nedostatočná. Najvyšší súd konštatoval nesplnenie zákonom vyžadovaných náležitostí pre prípustnosť dovolania, keďže prípustnosť dovolania nebola náležite odôvodnená. Podľa najvyššieho súdu argumentácia sťažovateľa bola len vyjadrením jeho nespokojnosti s právnym názorom nižších súdov. Najvyšší súd tiež uviedol, že výklad začiatku plynutia premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia už riešil v rozhodnutiach č. k. 5Cdo/121/2009 a č. k. 5MCdo/17/2009.

III.

7. Sťažovateľ namieta, že krajský súd a následne aj najvyšší súd neplnili funkciu orgánov ochrany ústavnosti. Podľa sťažovateľa došlo ku stretu princípu spravodlivosti, ktorý vyžaduje povinnosť vrátiť vlastníčkovi neoprávnene získaný majetok, a princípu právnej istoty, ktorý určuje, dokedy má vlastníč nárok na vrátenie svojho majetku. Najvyšší súd tým, že sa odmietol dovolaním sťažovateľa zaoberať, vôbec nevysvetlil, prečo bol jednostranne nadradený princípu právnej istoty nad princípu spravodlivosti. Podstatou právnej otázky v dovolaní bolo posúdenie toho, kedy sa dotknutý subjekt právne účinne dozvie, či je právny úkon platný alebo neplatný a aké má neplatnosť právne účinky, najmä kedy sa bezdôvodné obohatenie stane splatným. Sťažovateľ tiež namieta, že najvyšší súd sa poznámkou vyjadril k otázke porušovania dobrých mravov, no ak dovolanie odmietol, je neprípustné, aby zároveň hodnotil porušovanie dobrých mravov. Podľa sťažovateľa sú napadnuté rozhodnutia poznamenané jednostrannosťou argumentácie, pri ktorej sa súdy vyhli riešeniu podstatných právnych otázok.

8. Najvyšší súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že v rozhodnutí bolo vysvetlené, prečo sťažovateľom formulovaná právna otázka nespĺňala predpoklady prípustnosti dovolania ako podmienky pre dovolací prieskum rozhodnutia krajského súdu. Napriek tomu, že nevykonal meritórny dovolací prieskum rozhodnutia krajského súdu, uviedol poznámku k otázke dobrých mravov, ktorú považoval vzhľadom na okolnosti veci za potrebnú uviesť.

9. Krajský súd vo vyjadrení opísal priebeh sporu, ako aj jeho právne posúdenie. Uviedol, že sa náležite vysporiadal so všetkými podstatnými odvolacími námietkami sťažovateľa a jeho závery sú v súlade s ustálenou praxou najvyššieho súdu.

IV.

10. Z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale i formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo v čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

11. Z odôvodnení rozhodnutí okresného a krajského súdu je zrejmé, že žaloba sťažovateľa bola zamietnutá pre žalovaným dôvodne vznesenú námietku premlčania. Oba sudy dospeli k záveru, že premlčacie doby podľa § 107 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka začali plynúť 3. augusta 2006, ku dňu uzavretia zmluvy o pôžičke. Podľa sťažovateľa premlčacia doba začala plynúť až 7. marca 2012, keď bolo v inom súdnom konaní právoplatne určené, že zmluvy medzi ním a žalovaným sú absolútne neplatné. Sťažovateľ v dovolaní namietal nesprávne právne posúdenie začiatku plynutia premlčacej doby, keď uviedol, že správne právne posúdenie má byť také, že premlčacia doba začala plynúť až právoplatnosťou rozsudku o určení neplatnosti zmlúv. Sťažovateľ vyjadril dôvody nesprávnosti posúdenia krajského súdu, keď uviedol, že popri obrane žalobe o určení neplatnosti zmlúv sa nemohol len z dôvodu právnej istoty domáhať proti žalovanému vydania bezdôvodného obohatenia, kde by musel vopred protichodne argumentovať neplatnosťou zmlúv so žalovaným.

12. Argumentácia najvyššieho súdu, na základe ktorej bolo dovolanie sťažovateľa odmietnuté, obsahuje dve prelínajúce línie. Na strane jednej najvyšší súd všeobecne uvádza, že (i) dovolaním nastolená otázka musí byť otázka právna, a nie skutková, (ii) polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu a spochybňovanie jeho rozhodnutia nie je nastolením právnej otázky, (iii) musí ísť o otázku, ktorá má zásadný právny význam nielen pre prejednávajúcu vec, ale aj z hľadiska celkovej rozhodovacej praxe všeobecných súdov. Z týchto hľadísk najvyšší súd dospel k záveru, že meritórny prieskum dovolania by bol v rozpore so všeobecnou koncepciou dovolania.

13. Tak tomu nie je a takáto paušálna argumentácia najvyššieho súdu je ústavne neudržateľná. Otázka nastolená dovolaním nie je otázkou skutkovou, ale otázkou právnou, pričom odôvodnenie rozhodnutia najvyššieho súdu neobsahuje žiaden ďalší argument, že by tomu tak nebolo. Polemika s právnym názorom odvolacieho súdu je prirodzenou zložkou argumentácie dovolateľa, ktorého cieľom je presvedčiť o správnosti jeho právneho názoru s cieľom vyvrátiť správnosť právneho odvolacieho súdu. K tomu treba uviesť, že sťažovateľ v dovolaní nielenže polemizoval s právnym názorom odvolacieho súdu, ale aj uviedol, že jeho právny názor je nesprávny. Celkom bez základu v normách CSP je časť argumentácie najvyššieho súdu o tom, že musí ísť o otázku zásadnú, teda otázku podstatnú z hľadiska celkovej rozhodovacej praxe všeobecných súdov. Takýto predpoklad prípustnosti dovolania na rozdiel od dlhú dobu neúčinného § 238 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku v žiadnom ustanovení CSP obsiahnutý nie je. Možno len poznamenať, že všetky právne otázky vymedzené v § 421 ods. 1 CSP sú otázky zásadného právneho významu [Gešková, K. Glosa k uzneseniu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 158/2017 (Odklon od ustálenej rozhodovacej praxe a/ako otázka zásadného právneho významu. Súkromné právo 4/2018)]. Argumentácia najvyššieho súdu sčasti, v ktorej boli formulované všeobecné predpoklady prípustnosti dovolania, je neadresná a čiastočne celkom nesprávna. Nemožno ju použiť na sťažovateľom podané dovolanie, ktoré jasne formuluje dôvody nesprávnosti právneho názoru krajského súdu.

14. Napriek tomu, že najvyšší súd nesprávne a nadbytočne formuloval všeobecné dôvody neprípustnosti dovolania, dospel aj v druhej a celkom strohej línii svojej argumentácie k záveru, sťažovateľom nastolená právna otázka, o ktorej skôr rozporuplne uviedol, že nejde o riadne nastolenú právnu otázku, je otázkou, ktorá už bola v jeho rozhodovacej praxi vyriešená. Pritom bez bližšej analýzy poukázal na svoje dve rozhodnutia č. k. 5Cdo/121/2009

a č. k. 5MCdo/17/2009, v ktorých mal byť prijatý záver, že objektívna premlčacia lehota začína plynúť odo dňa, keď k bezdôvodnému obohateniu došlo, a nie odo dňa, keď bolo právoplatne rozhodnuté o neplatnosti právneho úkonu, na základe ktorého došlo k plneniu, ktorým došlo k bezdôvodnému obohateniu.

15. V konaní, ktoré predchádzalo rozhodnutiu najvyššieho súdu č. k. 5Cdo/121/2009, bolo zistené, že žalobca bol vlastníkom pozemkov, ktoré užíval žalovaný, pričom žalobca si uplatnil nárok na zaplatenie bezdôvodného obohatenia užívaním týchto pozemkov žalovaným. Najvyšší súd ako správny posúdil záver krajského súdu o tom, že žalobca sa dozvedel o vzniku bezdôvodného obohatenia potom, ako nadobudol právoplatnosť rozsudok, ktorým bolo určené, že je neplatná kúpna zmluva, na základe ktorej žalovaná nadobudla nehnuteľnosti, ktorých užívaním sa na úkor žalobcu bez právneho dôvodu bezdôvodne obohatila. Preto premlčacia doba začala plynúť najneskôr právoplatnosťou rozhodnutia, ktorým bolo rozhodnuté o neplatnosti kúpnej zmluvy.

16. V konaní, ktoré predchádzalo rozhodnutiu najvyššieho súdu č. k. 5MCdo/17/2009, bolo zistené, že žalobca a žalovaný uzavreli v spore zmier, ktorý bol súdom schválený, na základe čoho došlo k plneniu žalobcu. Tento súdny zmier však bol neskôr rozhodnutím súdu právoplatným 16. júna 2000 zrušený a žalobca sa proti žalovaným žalobou z 12. júna 2003 domáhal ako bezdôvodného obohatenie toho, čo podľa zmiernu plnil. Okresný súd túto žalobu zamietol z dôvodu, že žalobca žalobu podal po uplynutí dvojročnej premlčacej doby, ktorá začala plynúť 16. júna 2000. Krajský súd sa s týmto odôvodnením stotožnil. Na podnet žalobcu podal generálny prokurátor mimoriadne dovolanie, ktorému najvyšší súd vyhovel a zrušil rozhodnutia okresného a krajského súdu, keď dospel k záveru, že premlčacia doba nezačala plynúť právoplatnosťou rozhodnutia o zrušení súdneho zmiernu, ale až právoplatnosťou nového rozhodnutia v konaní, v ktorom bol zrušený súdny zmier.

17. Z anotácie oboch rozhodnutí, na ktoré najvyšší súd odkázal, je zrejmé, že v nich prijaté právne závery vychádzajú z celkom iných skutkových okolností ako tých, ktoré boli nesporne zistené v konaní sťažovateľa a žalovaného a na základe ktorých sťažovateľ formuloval právnu otázku, ktorá nemala nič spoločné s plynutím premlčacej doby v súvislosti s nárokom na vydanie bezdôvodného obohatenia či už v súvislosti s užívaním nehnuteľností alebo v súvislosti so zrušením súdneho zmiernu. V žiadnom z najvyšším súdom uvedených rozhodnutí nebola riešená otázka začatia plynutia premlčacej doby v prípade obdobnom prípade sťažovateľa, keď k bezdôvodnému obohateniu malo dôjsť plnením zo zmluvy, o ktorej bolo neskôr rozhodnuté, že je neplatná.

18. V rozhodnutí najvyššieho súdu pri jeho závere o tom, že právna otázka nastolená dovolaním už bola právoplatne vyriešená, celkom absentuje zdôvodnenie vyriešenia takejto právnej otázky. Právna úvaha o odmietnutí odvolania, ktorá nadväzuje na § 421 ods. 1 písm. b) CSP, musí byť nevyhnutne zdôvodnená dôslednou analýzou toho, či skôr prijaté právne závery v iných súdnych konaniach možno vzťahovať na dovolaním nastolenú právnu otázku. To vyžaduje porovnanie skutkových okolností, na základe ktorých došlo k prijatiu skorších právnych záverov, pričom len také právne závery, ktoré boli prijaté na základe obdobných skutkových okolností, môžu viesť k záveru o tom, že právna otázka už bola vyriešená. Najvyšší súd sa o takúto analýzu nielenže nepokúsil, ale na vec sťažovateľa vzťahoval rozhodnutia, ktorých právne závery vychádzajú z celkom odlišných skutkových okolností. Úvaha najvyššieho súdu je aj v jeho osobitnej argumentácii stroho

schematická a nemožno z nej vyvodit' záver, že sťažovateľom nastolená právna otázka už bola v jeho rozhodovacej praxi vyriešená.

19. Zatiaľ čo okresný a krajský súd sa k rozhodujúcej právnej otázke jasne a zrozumiteľne, otázkou je, či správne, vyjadrili, najvyšší súd sa k tejto otázke odmietnutím dovolania odmietol vyjadriť. Najvyšší súd dospel k záveru, že sťažovateľ nevymedzil dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, resp. ním nastolená právna otázka už bola vyriešená. Oba závery najvyššieho súdu sú výsledkom zjavne nesprávneho posúdenia procesnej otázky prípustnosti dovolania. Hoci treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť dovolania, táto interpretácia nemôže byť nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv. Nemôže byť schematická a zjavne neadresná, tak ako tomu bolo pri dovolaní sťažovateľa. Odmietnutie dovolania sťažovateľa je výsledkom použitia množstva nepresvedčivých a nedostatočných argumentov, ktoré nedosahujú zákonom – Civilným sporovým poriadkom predpokladanú kvalitu.

20. To viedlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny. Aj keď čl. 6 ods. 1 dohovoru priamo nevytvára povinnosť štátu zriadiť či už odvolacie alebo dovolacie súdy, štát, ktorý takéto inštalácie zriadi, je povinný zabezpečiť účastníkom takýchto konaní základné záruky podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Na sťažovateľom v dovolaní vyjadrenú právnu otázku nebola najvyšším súdom sformulovaná relevantná odpoveď. Preto došlo aj k porušeniu jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

21. Vychádzajúc z porušenia práv sťažovateľa napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu, bolo toto rozhodnutie podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie, v ktorom bude nevyhnutné posúdiť sťažovateľom nastolenú právnu otázku.

22. Proti ústavnou sťažnosťou namietanému rozsudku krajského súdu sťažovateľ podal dovolanie, v ktorom sformuloval právnu otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie krajského súdu. Nesprávnosť odpovede na túto otázku je podstatou námietky porušenia základných práv sťažovateľa rozsudkom krajského súdu. Zrušením uznesenia najvyššieho súdu sa vytvára priestor, v ktorom najvyšší súd môže poskytnúť ochranu základných práv sťažovateľa rozsudkom krajského súdu. Právomoc najvyššieho súdu rozhodnúť o dovolaní sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu preto vylučuje právomoc ústavného súdu a z tohto dôvodu bola ústavná sťažnosť v rozsahu proti rozsudku krajského súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde, hoc aj v náleze odmietnutá. Podľa § 56 ods. 2 úvodnej vety zákona o ústavnom súde je odmietnutie v rámci predbežného prerokovania len možnosťou, a preto aj po prijatí veci na ďalšie konanie je možné návrh odmietnuť. Prijatie veci na ďalšie konanie nezakladá prekážku rozhodnutej veci v časti splnenia procesných podmienok (III. ÚS 231/2020, III. ÚS 167/2021).

23. Sťažovateľ namietal aj porušenie svojho základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy. V zásade možno súhlasiť s tým, že zamietnutie žaloby sťažovateľa, ktorou sa domáhal vydania bezdôvodného obohatenia, môže viesť k porušeniu tohto základného práva. Na strane druhej z toho, že o tejto otázke nebolo všeobecnými súdmi definitívne rozhodnuté v dôsledku nesprávneho odmietnutia dovolania, nemožno dospieť, že by k porušeniu tohto práva sťažovateľa

došlo namietaným rozhodnutím dovolacieho súdu. Preto nebolo sťažnosti v tejto časti namietaného porušenia práv vyhovené.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. júna 2022

Peter Straka
predseda senátu